

Laf salatası ve iş yapmak

Engin Erkiner tarafından yazıldı
Pazar, 17 Mayıs 2020 10:17 -

Carr'ın Bolşevik Devrimi'nin ikinci kitabında Ekim devrimi sonrasında özellikle ilk yıllardaki zor şartlarında Lenin'in ve Bolşeviklerin sürekli pozisyon değiştirdiklerini görüyoruz. Hayat onlardan daha önce savundukları bazı görüşleri terk etmelerini istiyor ve tabii ki bu görüşleri hala savunanlarla sürekli tartışma içinde böyle yapıyorlar.

Lenin devrim öncesi yapıtlarında, özellikle de Devlet ve İhtilal'de modern sanayinin yönetiminin basitleştiğinden, işçilerin kısa sürede bunu öğrenebileceklerinden söz eder ama devrim sonrasında iş başa düşünce bunun hiç de böyle olmadığını görür. Bu kez değişik alanlardaki burjuva uzmanların kazanılması gerektiğinden, onlar olmadan sosyalizmin kurulamayacağından söz etmeye başlar. Sol muhalefetle karşılaşır doğal olarak... Onlara karşı getirebileceği tek güçlü sav, yapılabilecek başka şey bulunmadığıdır. Başka bir alternatif var mı, yok; o zaman neden konuşuyorsun? Hele de Rusya işçisinin gerçekte yarı köylü olduğunu, eğitim düzeyinin düşüklüğünü dikkate alırsak, burjuva uzmanların kazanılmasının önemi daha fazla ortaya çıkacaktır.

Eskileri kazanmak önce Kızıl Ordu pratiğinde ortaya çıkar. Troçki Kızıl Ordu'yu kısa sürede başarılı şekilde örgütler ama bunda Lenin zamanında bilinen, sonrasında ise unutulması tercih edilen başka bir faktör vardır: Çarlık ordusunun subaylarının az olmayan bir bölümü kazanılır. Bunlar Bolşevik değil milliyetçidirler ve eski büyük Rusya'nın ancak Bolşeviklerin zaferiyle sürebileceğini görmüşlerdir. Bolşevikler devrimin ardından Finlandiya ve Baltık Cumhuriyetleri gibi küçük toprak parçaları dışında dünyanın altıda birini kaplayan geniş alana hakim olmasalardı, SSCB önceki Çarlık rejiminin yaklaşık aynı sınırları içinde kurulamazdı. Akıllı bir Rus milliyetçisi bu durumda Bolşevikleri savunur ve bir bölüm subay da böyle yapmıştır.

Devrim 15-20 yıl içinde kendi kadrosunu yetiştirdiği oranda bu gerçek unutulacaktır.

Aynı anlayış şimdi de sürüyor. Mesela YPG'nin İslam Devleti'ne karşı ilk askeri başarıyı Kobane'de kazanması gibi... İD, Musul'u ele geçirerek kazandığı ağır silahlar ve Saddam ordusunun subaylarıyla kısa sürede güçlü bir askeri örgütlenmeye sahip olur. Türkiye'nin de teşvikiyle Kobane'ye saldırır, YPG burada iyi direnir ama sonuçta güçler arasında büyük dengesizlik vardır ve kent düşecektir. Neredeyse son saatlerde ABD savaş uçaklarının bombardımanı sonucu İD geri çekilmek zorunda kalır.

Laf salatası ve iş yapmak

Engin Erkiner tarafından yazıldı
Pazar, 17 Mayıs 2020 10:17 -

Eskiden Moskova'da yağmur yağınca bulunduğu yerde şemsiye açmak geleneği olan ve örgüt adı değiştirerek bunu sürdürenlerin o zamanki gerçek dışı beyanlarını –yalakalık demek daha doğru olur- gülerek izlemiştim. Bunlar tek değildi tabii ki ama günümüzün eskisinden önemli farklarından bir tanesi de önemli olayları gizlemenin ya da çarpıtarak yansıtmanın zorlaşmasıdır. Eskiden olsaydı gerçeği başka türlü sunabilirdiniz ve çok sayıda insan da böyle alışmıştı ama şimdi bilgi kaynakları çoğalınca gerçeği gizlemek de hayli zorlaştı.

Ekim devrimi sonrasındaki iç savaş sırasında her alanda kolektif yönetim deneniyor ama genellikle yürümüyor. Karar verilir adım atılması gerek ama yapılamıyor. Lenin değişik kitle örgütlerin adını sayarak “kurullara dayalı yönetim sisteminin laf salatasına, kararnameler yazımına, planlar hazırlamaya ve bölgeciliğe dönüşmesini” eleştiriyor. Ardından 1918'de Üçüncü Tüm Rusya Milli Ekonomi Konseyleri Kongresi'nde şu belirlemeyi yapıyor:

“Sovyet yönetim örgütünün tipik özelliği olan kolektif yönetim ilk aşamada bir şeylerin yoktan var edilmesi zorunlu olduğu zaman önemlidir. Ancak, az çok istikrarlı yapılar oluştuktan sonra uygulamaya geçerken, insanların yeteneklerinin en iyi şekilde kullanılması ve yapılan işin sadece laf olsun diye değil gerçekten denetlenmesi gerektiğinden, bunu garanti edecek tek kişilik yönetim zorunlu olmaktadır.” (s. 177) Carr, Lenin'in Toplu Eserleri Rusça baskısı 24. Cilt s. 623'e referans veriyor.)

Benzer durumu yıllar sonra sosyalist harekette de yaşadık ve görüldüğü kadarıyla buna devam edeceğiz.

12 Eylül'de yaşanan ağır yenilgiden sonra sorumlulardan birisi olarak örgüt yapıları gösterildi. Bu yapılarda kolektif değildi, ağırlıklı kişilerde ya da küçük gruplarda merkezileşmişti ve hataların önemli bölümü de buradan kaynaklanıyordu.

Gerçekte ise buradaki hata, önemli bir özelliği bulunmayan çok sayıda insanın şu veya bu yoldan örgüt merkezlerinde yer alıyor olmasıydı. Sorun merkezizetçilikte değil, denetlenemeyen merkezizetçilikteydi. Büyüklük efsanesi içinde yaşayan liderlerin ne kadar boş insanlar olduklarını 12 Eylül'den sonra gerek ülkede gerekse de ülke dışında fazlasıyla görecektik.

Laf salatası ve iş yapmak

Engin Erkiner tarafından yazıldı
Pazar, 17 Mayıs 2020 10:17 -

Bu uygulamanın yerini alması için savulan kolektiflik de farklı sonuç vermeyecek ve genellikle laf salatası üretecekti. Bitmez tükenmez tartışmalar, karar alınması ama uygulanamaması, yeniden tartışmalar ve ardından örgütün dağılması...

Ülke dışında bunu ÖDP'de, Avrupa Barış ve Demokrasi Meclisi'nde (Meclis zaten sihirli bir isimdi) ve HDK-A'da ya içinde yer alarak ya da yakından gözlemleyerek yaşadım.

Merkeziyetçilik başarısı istiyorsanız Yazın Dergisi'ni örnek gösterebilirim.

1982-2009 arasında yayınlanan –bunun 11 yılında hem Almanya hem de Türkiye'de yayınlandı- kendi alanında tek olan bir örnek... Yıllarca dergiyi hazırlayan, yazıları toplayan ve başlıca dağıtıcı arkadaşlarla birlikte 5 kişi olarak yürüdü. Türkiye'de yayınlandığı dönemde sayı 7 oldu, fazla olmadı. Fena halde merkezi bir yapıydı ve başarısı iki temele dayanıyordu:

Birincisi; sol bir kültür dergisi olarak geniş bir anlayışa sahiptik. Üretimin sol ve kaliteli olması dışında kıstasımız yoktu.

İkincisi; karar verilirken durum gözlemleniyor ve aktif çalışan arkadaşların fikirleri alınıyordu. Buna dar bir kolektivite de diyebilirsiniz.

Sayı az olduğu için gruplaşmalar yoktu, uyumsuz tipleri de aramıza almadığımız için bitmez tükenmez tartışmalar bulunmuyordu.

1990'lı yıllarda eski Devrimci İşçi (Devrimci Yol'un Avrupa'daki adıydı) sorumlusu İbrahim Sevimli'nin (Ali Dayı) tarafından Hannover'de yeni bir derginin yayınlanması için düzenlenecek toplantıya çağırıldım. Yeni Zamanlar adlı dergi, "Yazın'dan daha iyi olmak" hedefiyle yayınlanıyordu. Yazın Dergisi'nin Genel yayın Yönetmeni olarak kızmak ne kelime, memnun olarak gittim. Yazın'ın ulaştığı düzeyin ölçü alınması başarımızı gösteriyordu. Ek olarak yeni bir derginin yayınlanması sol kültür alanındaki piyasanın genişlemesi demektir ve bizim için de yararlıydı. Dergilerine yazı da yazardım, neden yazmayayım? Yıllardan beri bu alandaki anlayışları yeterince biliyordum ve kimsenin bizden iyi olması mümkün değildi ama iyi bir başka örnek bizi daha da ileriye iterdi ve bu istenmesi gereken bir gelişmeydi.

Laf salatası ve iş yapmak

Engin Erkiner tarafından yazıldı
Pazar, 17 Mayıs 2020 10:17 -

Toplantı yapılan salona girer girmez çıkacak derginin uzun ömürlü olmayacağını anladım. Kolektiflik adına 15-20 kişiyle dergi çıkaramazsınız. Nitekim üç sayı çıkacaktı, iki sayısına yazı yazdığımı hatırlıyorum.

Toplantıda tartışmalara katılmadım, konuşmalardan belliydi ki katılanlar pek bir şeyden anlamıyordu ve bunu ancak yaşayarak öğrenebilirlerdi. Almancada “fach idiot” diye bir deyim vardır. Kendi alanından başka alanı anlamayan ama anladığını sanan kişiler için kullanılan “uzman aptal” deyimidir. Böyle birkaç tip de vardı ve bunlara bir şey anlatmak gerekmezdi.

Biz başarıyı kazandık ve sürdürüyoruz da; siz de yapın, destek de oluruz ama başarıdan sonra konuşmanız daha iyi olur.

Maalesef olmadı. Şimdi bu derginin adını hatırlayan bile neredeyse kalmadı.

Sosyalist harekette özellikle 1990 sonrasında kolektiflik ile laf salatası neredeyse eş anlamlı duruma geldi. Teorik olarak güzel gerekçeler bulabilirsiniz ama pratik ortadadır.

Bir zamanlar iyi-kötü bir şeyler yapmış ama yıllardan beri hiçbir önemli özelliği kalmamış insanları, yıllar önce yaptıklarını hatırlayarak ön planda tutup, ardından da merkezîyetçiliği eleştirirseniz, yanlış yaparsınız. Bilgi nasıl sürekli güncellenmek zorundaysa, kişiler de böyledir. Bunu yapamayanın yerine başkalarının getirilmesi gerekir.

Aksi durumda kolektiflik adına laf salatası üretirsiniz...